

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte mandag den 5. juni 1967 kl. 19.

Møtet ble ledet av formannen, B e n t R ø i s e l a n d .

Til stede: Bratteli, Otto Lyng, Henningsen, Gjengedal (for Korvald), Granli (for Langhelle), Leiro, Finn Moe, Erling Petersen, Røiseland, Rakel Seweriin, Stray, Wormdahl, Ingvaldsen, Hønsvald, Borgen, Brommeland, Braadland, Christiansen, Garbo, Gerhardsen, Aase Lionæs (for Lange), Treholt, Møller Warmedal.*)

Av Regjeringens medlemmer var til stede statsminister Borten, utenriksminister Lyng, forsvarsminister Grieg Tidemand, kommunalminister Seip og handelsminister Willoch.

Dessuten ble følgende embetsmenn gitt adgang til møtet: Fra Forsvarsdepartementet forsvarsråd Himle, forsvarssjef Johannessen. Fra Utenriksdepartementet ekspedisjonssjef Greve, konsulentene Arnesen og Colding, sekretær Stoltenberg.

*) Innlegg av Gjærevoll side 9.

Formannen: Møtet er, som de veit, kalla saman for å drøfte den ulykkelege situasjonen verda er komen opp i i dag.

Finn Moe: Jeg vil bare straks nevne et punkt, fordi det lett kan gå tapt på slutten av møtet. Jeg synes at det mot sedvane bør sendes ut et kommuniké om at den utvidede utenrikskomite har hatt møte.

Formannen: For min part er eg heilt einig i det. Vi bør ikkje sende referat, men seie at komiteen har hatt møte med statsrådene – det er kanskje best å nemne kva for statsrådar som har vore til stades. Er det nokon merknader til det?

Eg gir då ordet til utanriksministeren.

Utenriksminister Lyng: Vi har ment i Regjeringen at det var riktig at utenrikskomiteen så snart som overhodet mulig fikk det opplysningsmateriale vi sitter inne med. Jeg vil da ta det forbehold – og det tror jeg kanskje man vil forstå – at det ikke er så enkelt for meg nå å legge fram en kronologisk, vel gjennomtenkt og velprøvet fremstilling av det som er skjedd. Opplysningene kommer inn som en løpende strøm, og i situasjoner som denne vil det alltid være slik at man får byråstoffet først, deretter opplysninger gjennom forskjellige diplomatiske kanaler, som kan bidra til en viss utrensning av byråstoffet. Jeg må derfor ta forbehold med hensyn til fremstillingen. Jeg vil også be om at man forstår at jeg jo ikke har hatt anledning til noen systematisk gjennomtenkning eller vurdering, slik at det kan være visse formelle mangler både ved fremstillingen og ved rekkefølgen i den.

Jeg tror jeg vil få lov å begynne med et problem som ble diskutert under det forrige møte i komiteen, den 30. mai. Jeg tror nok kanskje det har tapt sin praktiske

betydning nå, men det kan være riktig å rekapitulere det. Jeg snakket da litt om de folkerettslige regler som regulerte farten gjennom Tiranstredet og Akababukten fram til havnene ved Akababukten – først og fremst selvsagt da til Eilat.

Det lå nokså nær på det tidspunkt å tro at dette område ville bli et nøkkelområde i den videre utvikling. Det lå kanskje nokså nær å tro, i og med at Egypt hadde satt seg fast ved Tiranstredet og kunne kontrollere det, at den videre strategi ville være at de satt der og ventet på at andre tok utspillet ved å sende konvoier eller prøve å trenge gjennom egyptisk territorialfarvann der. Vi gjorde det da i Regjeringen slik at vi først og fremst sendte ut vår erklæring av 1. juni, hvor vi gjentok den norske posisjon når det gjelder Tiranstredet og Akababukten, og hvor vi gjentok at vi, på samme måte som det ble gjort i 1957, anså området som international waterway, med den rett til fri gjennomfart som finnes i folkerettens generelle regler.

To dager senere, den 3. juni – det vil da si lørdag middag – fikk vi det forslag til en fellesuttalelse fra endel sjøfartsnasjoner som var bebudet i pressen noen dager tidligere. Statsministeren, forsvarsministeren og jeg behandlet det forslaget søndag morgen.

En av den danske regjerings fremste embetsmenn kom opp med beskjed fra stats- og utenriksminister Krag om hvordan han så på dette spørsmålet. Det var Regjeringens tanke å ta det opp i en regjeringskonferanse i dag, men jeg skulle tro at spørsmålet om en slik erklæring nærmest har historisk interesse etter det som er skjedd. Jeg har intet imot å diskutere tanken videre, men jeg skulle tro at den i dette øyeblikk bare har historisk interesse. Den kan kanskje få aktualitet igjen hvis det skapes en ny situasjon der nede. Men i dag vil jeg ikke gå noe nærmere inn på dette.

Jeg vil så videre gå fram på den måten at jeg leser opp en kronologi som er satt opp av Utenriksdepartementet, som la siste hånd på fremstillingen på basis av de opplysninger som vi fikk for et kvarter siden. Når jeg har gjort det, vil jeg prøve å summere opp i enkelte headinger, som kanskje kan gi et samlet inntrykk av situasjonen så godt som det overhodet er mulig i dag.

Jeg leser da denne fremstillingen:

«Krigshandlingene brøt ut tidlig i dag morges i det sørlige grenseområde mellom de to land. Begge parter hevder at den annen gikk til angrep først.

I de første offisielle meldinger fra Tel Aviv ble det hevdet at egyptiske stridsvogner og fly angrep den sørlige delen av Israel og at israelske styrker rykket fram for å stanse de inntrengende egyptiske enheter.

Samtidig meldte Cairo-kringkastingen at Israel hadde angrepet DFAR og at egyptiske styrker gjorde motstand. Det ble hevdet at det foregikk angrep på bakken og i luften mot egyptisk territorium og at Cairo og andre deler av landet hadde vært gjenstand for luftangrep.

Begge parter underrettet straks Sikkerhetsrådets president om situasjonen med anmodning om at Sikkerhetsrådet ble sammenkalt.

I løpet av formiddagen strømmet det inn meldinger som i tur og orden meldte om en ytterligere utvidelse av kamphandlingene. Det har imidlertid

vært vanskelig å skaffe seg bekreftede faktiske opplysninger om situasjonen.

Ifølge de siste meldinger kjempes det nå langs hele Sinai-fronten med sterk konsentrasjon i Gaza-området.

Ifølge det svenske UD, som hadde kontakt med ambassaden i Cairo kl. 17.10, medførte det ikke riktighet at Cairo var blitt bombet. Den svenske ambassade i Tel Aviv hadde meddelt, også ved 17-tiden, at alt var rolig i byen og at ingen bombing hadde funnet sted. Alle skandinaver i god behold.» Det refererer seg altså til Tel Aviv.

«Det skal være brutt ut kamper mellom jordanske og israelske styrker i Jerusalem. Ifølge Foreign Office greide general Odd Bull å få til en våpenhvile i formiddag, men senere skal det ha forekommet sporadiske trefninger.

Krigshandlinger er også brutt ut mellom Syria og Israel, og det hevdes at Damaskus og Haifa er blitt angrepet av fly. Det er ennå ikke kommet rapporter om kamphandlinger mellom Libanon og Israel. Libanons statsminister har imidlertid uttalt at kampen er begynt og at Libanon er fullt beredt til å kjempe. Kuwait-kringkastingen har proklamert defensiv krig. Irakske styrker har tidligere rykket inn i Jordan og skal visstnok også ha deltatt i kamphandlinger sammen med også saudi-arabiske styrker. Det meddeles også at algirske tropper er underveis og Sudan har erklært krig mot Israel.

Sikkerhetsrådet kom sammen til møte kl. 14.30 norsk tid. Møtet ble innledet av generalsekretær U Thant, som henstilte til partene om å stanse de militære handlinger, hvoretter den israelske og egyptiske representant rettet beskyldninger mot hverandres land for å ha begynt krigen. Sikkerhetsrådet har inntil videre utsatt møtevirksomheten i påvente av nye konsultasjoner.»

Og så leser jeg noe som jeg vil si at man på dette tidspunkt og på dette stadium av saken bør ta med den største forsiktighet. Men siden det står her, kan jeg jo godt lese det:

«Ifølge FN-delegasjonen er det ved FN, på grunnlag av de elementer som hittil foreligger, vesentlig i Generalsekretærens rapport, en vanlig oppfatning at det var Israel som slo til først denne gang. Denne opplysning stemmer med det som ambassadør Åström hadde meddelt det svenske UD før møtet i Sikkerhetsrådet ifølge en kilde i sekretariatet, nemlig at det av Generalsekretærens fremstilling av det faktiske hendelsesforløp ville fremgå at Israel hadde skylden for utbruddet av fiendtligheter.»

Jeg gjentar at jeg tror ikke det er mulig på basis av det materiale vi har i dag å kunne foreta en slik vurdering eller trekke en slik konklusjon, så man bør reservere seg overfor denne vurdering.

«Stormaktene har, synes det, hittil forholdt seg tilbakeholdende og avventende. På amerikansk side har man ikke villet kommentere situasjonen før de har fått nærmere opplysninger. En talsmann for den amerikanske marine har uttalt at den 6. flåte i Middelhavet er i full beredskap.

På britisk side har utenriksminister Brown sammenkalt utsendingene

fra Sovjet-Unionen, USA og Frankrike til separate drøftelser, mens statsminister Wilson personlig har kontaktet blant andre statsminister Kosygin, president Johnson og president de Gaulle.

Statsminister Kosygin har avgitt en erklæring i Moskva i dag, men teksten foreligger ikke ennå. I henhold til ambassaden i Washington er man på amerikansk side oppmuntret av erklæringen.»

Det vil altså si av Kosygin's erklæring.

På grunnlag av denne korte kronologi – som naturligvis har måttet bli både ufullstendig og kanskje noe upresis – tror jeg man kan trekke følgende slutninger:

Når det for det første gjelder spørsmålet om omfanget av konflikten, tror jeg man kan si at følgende araberstater – Egypt, Irak, Syria, Jordan, Saudi-Arabia, Libanon, Algerie, Sudan og Kuwait – er implisert eller er trukket inn i konflikten, enten i den form at det foreligger aktuelle kamphandlinger eller militære sammenstøt, eller i den form at de har erklært at de anser seg som værende i krigstilstand med Israel. Man kan altså si at i større eller mindre grad er størsteparten av Midt-Østen trukket inn.

Når det gjelder den rent generelle karakter av situasjonen, må man vel også – selv etter en nokså grundig avsilning av ting som ikke er stadfestet – kunne si at dette er ikke spredte grenseepisoder. Selv om det som skjer, kanskje er konsentrert på enkelte områder, kan man vel ikke komme fra at det som foregår, er helt regulære krigshandlinger.

Det tredje spørsmål som selvfølgelig vil melde seg med en gang her, er hvem som i første omgang startet opp dette. Jeg har allerede nevnt en antydning om det, og som jeg sa, det spørsmål tror jeg kanskje man foreløpig ikke bør prøve å få besvart, før man har mer faktisk opplysningsmateriale.

Når det så gjelder spørsmålet om mulighetene for å få stanset denne utvikling, er det rimelig at man i denne omgang ser hen til FN og Sikkerhetsrådet. Og om jeg ikke tar feil, foregår det i dette øyeblikk forhandlinger der. De rent offisielle forhandlinger er avbrudt, men det foregår stadige konsultasjoner blant medlemmene.

Det er klart at i den situasjon som er oppstått, er det også andre og kanskje i verdensmålestokk mindre betydningsfulle problemer, men for oss nokså betydningsfulle problemer. Det er: Hva med norske skipsmannskaper og andre norske borgere som er i området?

I Utenriksdepartementet har vi allerede gjennom atskillig tid hatt kontakt med Rederforbundet om problemene for norsk skipsfart. Vi hadde sist et møte kl. 11.30 i formiddag, hvor vi de facto ble enige om at det burde sendes ut beskjed til norske rederier og alle norske skip i disse farvann om at de burde legge bi og avvente en avklaring, før de seiler inn i havner og ferdselsleder i konfliktområdet. Det er klarligvis først og fremst Suez-kanalen det er tale om, for de skip som måtte gå inn der, i en slik situasjon, ville kunne komme inn i en felle som de ikke hadde noen mulighet for å komme ut av.

Det er blitt sendt ut slike beskjeder. Først har vi sendt til Rederforbundet en bekreftelse av vår vurdering av forholdet, hvor det heter:

«På bakgrunn av denne situasjon vil UD tilrå at norske redere av hensyn til mannskapenes og skipenes sikkerhet inntil videre utviser den største varsomhet med å la sine skip anløpe de havner og benytte de ferdselsårer som berøres av fiendtlighetene.

UD forutsetter at norske skip i området blir underrettet.»

Så har Krigsforsikringen tatt et meget kategorisk standpunkt, og har varslet:

«På grunn av den alvorlige situasjon i Midt-Østen forbys norske skip å passere Suez-kanalen samt anløpe havner i Syria, Libanon, Rødehavet nord for 23° nordlig bredde, inklusive Akababukten og Suezbukten samt havner i Egypt og Israel. Skip som befinner seg i Suez-kanalen eller i disse havner må forlate stedet snarest.»

Dette er også sendt ut over Rogaland radio.

Jeg tilføyer i denne sammenheng at engelske myndigheter har tatt omtrent samme forholdsregler overfor engelske skip.

Det annet spørsmål av denne karakter er klarligvis spørsmålet om evakuering av norske borgere som befinner seg i disse områder. Som komiteen kanskje vil huske, nevnte jeg at vi allerede 23. mai hadde sendt ut en advarsel gjennom våre diplomatiske representanter i området om at alle norske borgere som befant seg der og som ikke hadde tvingende nødvendige oppdrag eller arbeid, burde komme seg hjem. Det ble bekjentgjort bl.a. i de engelskredigerte aviser i Tel Aviv, Cairo osv. Våre tjenestemenn i utlandet har da vært behjelpelige med denne evakueringen.

Jeg tror man kan si at alle norske som selv hadde ønske om å komme hjem, for så vidt har fått anledning til å reise. Nå har vi ennå endel igjen. Jeg tror vi har en slags kartlegging av situasjonen så godt som mulig, og vi gjør hva vi kan. Jeg vil nevne et spesialproblem. Det ligger nemlig et ikke ubetydelig antall norske i Beirut, deriblant familier til medlemmer av FN's observasjonskorps, som er reist fra Jerusalem til Beirut. I Beirut er alt rolig. Vi har for ikke lenge siden hatt en telefonsamtale med en av «Dagbladets» journalister som ligger der, men det har vært vanskelig å få improvisert reisemuligheter. Beirut er en av de havner som etter Krigsforsikringens pålegg ikke kan anløpes. Vi har imidlertid en mulighet som består i at en av Fred. Olsens båter befinner seg ikke langt borte, og den er forbudt av Krigsforsikringen å gå inn i Beirut. Skal vi kunne disponere den, må staten ta risikoen og bære omkostningene. På den annen side er det visst så mange som 50–60 norske borgere det dreier seg om. Vi har for øvrig stadig kontakt med Beirut om det er andre muligheter, f.eks. å komme med tog til Tyrkia. Men jeg tror nok jeg må få lov å si til komiteen at vi heller – hvis komiteen ikke reagerer alt for sterkt – må få anledning til å ta de ekstra omkostningene og den risikoen, for å prøve å finne en løsning med bruk av båten, hvis vi ikke kan finne andre løsninger.

Vi har også et annet spesialproblem, som kanskje forsvarsministeren vil komme inn på. Det gjelder personell på sykehuset i Gaza. Det skal ikke jeg gå nærmere inn på, for der kjenner ikke jeg detaljene, men det gjør forsvarsministeren.

Det siste aspekt som reiser seg, er – hvis man ikke greier å begrense konflikten – hvordan er så risikoen for utvidelse? Det kan jo tenkes at andre NATO-stater blir engasjert i kamphandlinger som foregår i dette område, ved konfrontasjon

med russiske styrker f.eks. Det aspekt skal jeg imidlertid ikke gå inn på i denne sammenheng. Jeg må jo si at det er nokså skremmende, men vi får håpe at det ikke blir aktuelt.

Formannen: Er det andre av statsrådene som vil seie noko?

Statsråd Grieg Tidemand: Jeg kan kanskje med en gang gi en kort redegjørelse for hva situasjonen er styrkemessig.

Etter de opplysninger vi har fått bl.a. fra den israelittiske sikkerhetstjeneste, er det som er under utvikling et panserangrep, et panserfremstøt, fra israelsk side i nøyaktig det samme område som forrige gang. Det ser for oss ut som fiendtlighetene startet i sydenden av Gaza-stripen. Det er jo en rekke av herrene som har vært i dette område.

Det som har vært gjort i de senere år fra egyptisk side, er at det er bygget fortifikasjoner fra kysten og innover i ørkenen her (viser på kartet). Det som formodentlig foregår, er at dette panserangrepet går inn for å nedkjempe disse befestningene og videre i retning av Suez f.eks., hvor det, så vidt vi vet, ikke er mye befestninger på egyptisk side. Hovedparten ligger i dette område (viser på kartet).

Det som er forskjellen fra forrige gang, er at hele denne store del av Israels grense er utrygg i og med at det er sluttet avtale mellom Jordan og Egypt. I tillegg kommer som det ble nevnt i utenriksministerens redegjørelse, at styrker fra Irak er gått inn i Jordan, og i tillegg kommer Saudi-Arabia.

Jeg skal bare komme med noen ganske få bemerkninger om det styrkeforhold man har i dette område. Jeg tar først Israel. Israel har en befolkning på 2,5 millioner, Libanon har 2,5 millioner, Syria 5,5 millioner, Irak 6,8 millioner, Egypt ca. 30 millioner og Jordan 1,4 millioner. På den militære side kan mobiliseres – og er formodentlig nå mobilisert 300 000 israelere. Israel har 8–9 brigader og 600 stridsvogner. De har ca. 450 fly, hvorav en rekke moderne franske jagere.

På den annen side står det på egyptisk side 160 000 mann i de stående styrker, hvorav 70 000 i Jemen, og en reservestyrke på 200 000 mann. Egypterne har en stridsvognstyrke på vel 1 000. Dertil kommer 150 selvdrevne kanoner og rakettkastere. Det sies at Egypt har en rakettkapasitet. På israelsk side har de bakke-til-luft-raketter – altså et rent defensivt rakettforsvar. – Egypt har 550 fly, det aller vesentligste antall er russiske. Det er lette og middeltunge bombefly og jagere.

På Jordans side er det en relativt liten hær på 30 000 mann, men den må karakteriseres som god. De har en liten flystyrke, men en del tanks.

Libanon har en liten armé på 10 000 mann, en reserve på 12 000 mann og en ganske liten styrke av fly.

Irak har 70 000 mann i hæren, 170 000 i reservestyrker, 570 selvdrevne kanoner og rakettkastere og et flyvåpen som vesentlig har russisk materiell. Det er ca. 1 200 fly og helikoptere.

Jeg skal så ganske kort redegjøre for hvordan vi har sett på situasjonen her hjemme. Vi har i løpet av den siste uke ganske forsiktig tatt en del beredskapstiltak. Vi har forskjellige beredskapsgrader. Den første er forberedende beredskap.

Innenfor forberedende beredskap har det tidligere vært tatt og vil det også nå bli tatt en del stille forberedelser. Det blir sendt ut i dag til våre militære avdelinger følgende meddelelse:

«De åpne krigshandlinger i Midt-Østen har ytterligere tilspisset den internasjonale situasjon. Selv om det i øyeblikket ikke er indikasjoner på økt aktivitet i de nordlige områder utover den som har vært i de senere dager, anser Forsvarssjefen det likevel påkrevet å skjerpe Forsvarets beredskap.»

Inntil førstkommande søndag har vi trukket inn alle permisjoner, foretatt visse tiltak med hensyn til økning av samband, forsterkning av vakthold ved staber og avdelinger og endelig kontroll av planer. I tillegg til det ser vi nå på den annen side en disponering av våre aktive enheter, og vi kommer ikke til å dimittere folk som måtte skulle dimitteres nå.

Formannen: Er permisjonar inndratt for heile landet?

Statsråd Grieg Tidemand: Det gjelder hele landet.

Så skal jeg kanskje komme inn på det utenriksministeren nevnte – forholdet i Gaza. Der har vi melding om at den svenske FN-bataljon på 500 mann, som nå er samlet på den såkalte Hill 88, hvor de norske styrker har vært i mange år, har vært under bombardement. Den er forutsatt å evakuere over Port Said sammen med det norske feltsykehuset. Det skulle være gjort innen 15. juni. Forholdet er altså i øyeblikket at man ikke har oversikt over om de kan komme ut over Port Said. Det ligger et svensk skip utenfor Gaza nå, som var beregnet å ta opp materiell fra den svenske bataljon. Spørsmålet er åpent om styrkene vil bli tatt om bord der. Vi er i løpende kontakt med det svenske forsvarsdepartement om dette. Men situasjonen har i løpet av dagen vært så pass forvirret at man ikke har fått noen klar kontakt her med FN-styrkene i Gaza-området.

Formannen: Når det gjeld evakueringa frå Beirut, går eg – nærast som sjølvsagt – ut frå at Regjeringa må ha høve til å bruke dei pengane som er nødvendige, for å få bort dei norske borgarane. Ein må sjølvsagt prøve å gjere det på ein slik måte at det er klart for alle at føremålet er å redde dei norske borgarane, og ikkje noko anna.

Ragnar Christiansen: Hvis jeg forsto rett, sa forsvarsministeren at det ikke var indikasjoner på økende aktivitet i de nordlige områder bortsett fra det som er registrert i de senere dager. Hva er det – om det er lov å spørre – som er registrert i de senere dager i de nordlige områder?

Statsråd Grieg Tidemand: Det er registrert en meget stor sovjetisk flåtemanøver. Det er en øvelse fra sovjetrussisk side som vanligvis foregår på denne tid. Det kan sies om den at den nå er avsluttet, og virksomheten i dette område er kanskje mindre enn vanlig. Det vi kan registrere av virksomhet, er så lite at det i seg selv kan sies å være noe uvanlig.

Formannen: Er det gått russiske krigsskip gjennom Øresund?

Statsråd Grieg Tidemand: I forbindelse med den siste store manøveren gikk det et russisk landgangsfartøy av en ny type til nordlige farvann. Det har også gått ut en moderne rakettkjager, og så vidt jeg vet, har den gått nordover.

Jeg kan kanskje også opplyse at den 6. amerikanske flåte vanligvis har en dekning av russiske fartøyer i Middelhavet. Det har vært en økning i den dekningen i den senere tid. Det har gått moderne russiske rakettkjagere gjennom Bosporus og inn i Middelhavet.

Ingvaldsen: Det forekommer meg at utenriksministeren brukte det uttrykk at han anså det nødvendig å få tillatelse til å rekvirere en Fred. Olsen-båt for å kunne evakuere nordmenn fra Beirut. Jeg mener at denne komite rent formelt ikke kan gi noen tillatelse, men den kan uttale seg om hvordan den ser på det spørsmålet. Det er klart at pengene ikke bør være avgjørende i et slikt tilfelle, men formelt blir det Regjeringen som må ta avgjørelsen.

Utenriksminister Lyng: Jeg tror ikke jeg bad om noen «tillatelse», for jeg er fullstendig klar over at komiteen ikke har noen hjemmel til å gi det. Men på den annen side vil man vel forstå at det er lettere for Regjeringen å ta ansvaret for noe som ligger på grensen av det konstitusjonelt tillatelige, hvis vi vet at vi har en rimelig tilslutning fra medlemmene av denne komite, eller i hvert fall vet at det ikke er noen sterk reaksjon mot det.

Garbo: Har man overveiet om det kan være mulig å la feltsykehuset bli liggende der? Det kan vel bli bruk for det.

Utenriksminister Lyng: Feltsykehuset ligger under FN. Både forsvarsministeren og jeg har gjort oss refleksjoner om det kan bli liggende, men det er bare det at hvis det blir liggende alene igjen, vil det henge fullstendig i luften uten å være tilknyttet noen større enhet og uten å ha noen plass i et mønster. Slik har jeg forstått det, men forsvarsministeren vil kunne svare nærmere på det spørsmålet.

Statsråd Grieg Tidemand: Det gjelder for alle disse styrkene at vi har ingen som helst jurisdiksjon eller kommando over dem. De er i FN's regi. Det gjaldt det samme da disse FN-troppene – kanskje ulykkeligvis – ble trukket tilbake. Krigen har begynt nettopp i det området hvor disse troppene var. En annen ting er at vi av hensyn til personellet ikke kan beordre dem til å bli i et slikt område som dette under en krigssituasjon.

En annen side av saken er at jeg underhånden har sagt at jeg har gjort meg den samme refleksjon som hr. Garbo at skulle et sykehus noen gang trenges, så er det vel nettopp her. Men det er et spørsmål vi må se nærmere på når vi får mer oversikt over situasjonen.

Gjærevoll: Det var bare et spørsmål. Utenriksministeren nevnte skipstransport i forbindelse med evakuering fra Beirut. Det ble ikke sagt noe om flytransport. Beirut er et knutepunkt for flytrafikk. Foreligger det ikke muligheter for at nordmenn i Beirut kan reise derfra med fly?

Utenriksminister Lyng: Det var det første vi tenkte på, men flyplassen er stengt for all sivil trafikk.

Jeg vil gjerne få komme med en vurdering basert på en del indikasjoner, men alle vil forstå at det ikke er faktiske opplysninger å bygge på. Vi har et bestemt inntrykk av at Sovjetunionen meget determinert prøver å øve en beroligende innflytelse på Egypt, i den utstrekning de kan gjøre det. Det er i hvert fall ingen ting som tyder på det motsatte, og vi har faktisk grunn til å tro at det forholder seg slik.

Ingvaldsen: Spørsmålet om en uttalelse fra sjøfartsnasjonene ble nevnt til å begynne med her. Er en slik uttalelse fremdeles aktuell, eller er det spørsmålet i øyeblikket bortfalt?

Utenriksminister Lyng: For mitt vedkommende kan jeg ikke skjønne hvilken hensikt en erklæring fra sjøfartsnasjonene nå skulle ha. Nå er det krig, og etter krigens folkerett er det i hvert fall helt klart at Egypt kan motsette seg alle former for trafikk i sitt territorialfarvann. Når situasjonen nå er blitt som den er, tror jeg det er et moment til man skal ta i betraktning, og det er at de land som eventuelt ville slutte seg til en slik erklæring – for å si det rett ut – stort sett bare ville bli NATO-land, og da ville man stå overfor en slags blokkdannelse på den ene siden. Da ville man kunne oppleve at denne ulykkelige konflikten faktisk ble trukket inn i et NATO-mønster, hvilket jeg tror man skal være forsiktig med. Men først og fremst tror jeg ikke det vil bli presset på fra noe hold for å få fram en slik erklæring i den nåværende situasjon. Jeg har allerede referert den danske vurdering. Danskene har i dag meddelt oss at de anser det helt uten interesse fortsatt å overveie det spørsmålet.

Borgen: Jeg merket meg utenriksministerens uttalelse om at den russiske reaksjon – jeg tror han har nevnt det et par ganger – var av dempende art overfor egypterne. Jeg vil gjerne spørre om det foreligger reaksjoner fra de andre stormakter – USA, Storbritannia og Frankrike – og hva de i tilfelle går ut på?

Utenriksminister Lyng: Jeg har ikke annet inntrykk enn at de alle nå ser det slik at formålet må være å få dempet konflikten ned og prøve å hindre at den utvikler seg videre.

Borgen: Det foreligger ikke konkrete kommentarer?

Utenriksminister Lyng: Det tror jeg man kan si det gjør.

Finn Moe: Jeg syntes det ble sagt i en kringkastingssending som jeg hørte, at det etter regjeringskonferansen i dag ble offentliggjort en erklæring. Kunne vi få høre hva den går ut på?

Utenriksminister Lyng: Pressemeldingen ble offentliggjort ca. kl. 16.00, så jeg trodde det var gammelt stoff, men jeg skal gjerne lese den opp her. For å si det rett ut, så er det ikke mye man kan si i en slik situasjon. Etter en innledning om at meldingen er sendt ut av Regjeringen da og da, lyder den i sin helhet:

«Det har ikke lyktes å forhindre åpne krigshandlinger i Midt-Østen.

I denne alvorlige situasjon vil Regjeringen understreke Sikkerhetsrådets ansvar. Regjeringen håper at det gjennom De Forente Nasjoner må være mulig å få partene til å innstille fiendtlighetene, og til å akseptere FN's medvirkning for å skape ro i området. Norge er rede til å samarbeide om alle tiltak som kan bidra til en fredelig bileggelse av konflikten.»

Vi har tenkt på slike tiltak som om man kunne få FN-vaktstyrkene inn igjen osv.

Videre heter det:

«Regjeringen har tilrådet at norske redere av hensyn til menneskenes og skipenes sikkerhet inntil videre utviser den største varsomhet med å la sine skip anløpe de havner og benytte de ferdselsårer som berøres av fiendtlighetene.

Etter Regjeringens instruks av 23. mai har de norske diplomatiske stasjoner hjulpet, og hjelper fremdeles norske borgere i forbindelse med evakuering.»

Hønsvald: Så vidt jeg forstod forsvarsministeren, hadde skytingen i Jerusalem avtatt. Betyr det at jordanerne har trukket seg vekk fra general Bulls hovedkvarter? Det har atskillig betydning om FN's observatørkorps kan fortsette sin virksomhet.

Statsråd Grieg Tidemand: De siste opplysninger jeg har fått – det ble sagt i nyhetssendingen nå i aften – er at det har vært kamper mellom jordanske og israelske tropper praktisk talt innenfor UNTSO's hovedkvarter, og at general Bull hadde protestert direkte til kong Hussein mot dette. Det hadde vært vanskeligheter med kontakten mellom Bull og U Thant.

Ingvaldsen: Jeg kommer tilbake til denne eventuelle uttalelsen fra skipsfartsnasjonene. Jeg er klar over at det er en litt broget situasjon også med hensyn til NATO, men det forekommer meg at hvis det tenkes på en henvendelse fra De forente stater og England, burde man holde kontakt med disse to land om det, slik at det ikke oppfattes på den måten at vi som NATO-land bryter ut. Jeg har på følelsen at man kan komme opp i vanskeligheter hvis man ikke er med. Men sannsynligheten taler kanskje for at det ikke blir noe av en slik uttalelse.

Utenriksminister Lyng: Det er klart at vi ikke kan være uhøflige og bare la være å svare på en slik henvendelse. Jeg vil få lov til å tilføye at under en samtale med den amerikanske ambassadør i formiddag, sa jeg at vi allerede to ganger – nemlig den 23. mai og den 1. juni – hadde gitt uttrykk for at vårt syn var at det dreiet seg om «international waterways». Men jeg hadde en følelse av at tanken om en felleserklæring nå kanskje var kommet noe i bakgrunnen. – Jeg kommer til å ta kontakt med ambassadøren igjen og høre hvordan det ligger an. Skulle det spørsmålet igjen reise seg, er det min forutsetning å komme tilbake til denne komite med det.

Erling Petersen: Har man noe kjennskap til om de svenske styrker der nede befinner seg i en militært ordnet forsvarsposisjon?

Statsråd Grieg Tidemand: Det foreligger en klar plan for en slik eventualitet som den vi nå er oppe i, når det gjelder denne styrken. At den trekkes tilbake til Hill 88 er en del av denne planen.

Wormdahl: Ved møtets begynnelse ble det nevnt muligheten av å sende ut et kommuniqué om at dette møtet har vært holdt. Nå har forsvarsministeren redegjort for – så vidt jeg oppfattet det – at alle permisjoner i det norske forsvar er inndradd, at det er gjort visse tiltak når det gjelder styrking av en del samband, og at det personell som stod umiddelbart foran dimittering, ikke vil bli dimittert nå.

Jeg ser ingen grunn til å sende ut hva jeg vil kalle for «oppskakende» meldinger i denne situasjon. Men hvis det på den annen side først skal sendes ut et kommuniqué om at denne komite har holdt møte og blitt orientert fra Regjeringens side, og det ikke blir opplyst om slike tiltak som dem forsvarsministeren nå har nevnt, tviler jeg litt på om det vil være hensiktsmessig, kan vi si. Når alle permisjoner i forsvaret blir inndradd, vil det selvfølgelig ganske fort bli gjort kjent over hele landet, og det samme gjelder vel de øvrige tiltak, i all fall nekting av dimittering. Jeg vil gjerne spørre om man har overveiet å gi opplysninger om permisjoner osv. i et evt. kommuniqué?

Formannen: Eg forstod det slik at komiteen då vi begynte møtet, var einig i at det skulle sendast ut eit kommuniqué om at dette møtet var halde, men at det ikkje skulle gjevast opplysningar om det som blei sagt. Det ville vere å gjere det på vanleg måte. Vi måtte vel seie at Regjeringa hadde drøfta situasjonen i Midt-Østen med den utvida utanrikskomiteen i dag, og så ikkje noko meir.

Wormdahl: Jeg har kanskje uttalt meg litt uklart. Jeg har ikke ment at det i dette kommunikeet skulle stå noe om de tiltak som forsvarsministeren nevnte. Det er jo en sak for Regjeringen og ikke for denne komite.

Formannen: Då er vi vel nokså einige.

Statsråd Grieg Tidemand: Det er forutsetningen fra vår side at disse tiltakene skal treffes mest mulig i stillhet. Lignende tiltak har vært truffet før uten at det har vært offentliggjort for meget om det. Vi anser det ikke hensiktsmessig å si for meget om det, og vi vil gjøre det så stillferdig som mulig. Jeg tror ikke at nekting av dimittering vil ha særlig vidtrekkende effekt, selv om jeg ikke har oversikt over det i øyeblikket. Jeg vil bare nevne at utdannet sambandspersonell er det ikke hensiktsmessig å la gå i en slik situasjon. Det er spesielt med sikte på den slags folk vi her vil være litt avventende.

Borgen: Jeg kommer tilbake til det jeg var inne på for litt siden. Jeg vil for min del ikke ha uttalt meg om hvor vidt det har noen hensikt å sende ut noen skipsfartserklæring, slik som det tidligere var snakk om. Derimot synes jeg det må ha veldig stor interesse for oss i det hele tatt å vite reaksjonen hos de andre NATO-makter og stormakter, få kjennskap til deres syn på situasjonen og om de eventuelt har noe fore. Det vil blant annet for meg i all fall bety en hel del for vurderingen av hvilke tiltak som bør settes i verk her hjemme. Jeg skulle tro at det foreligger reaksjoner rundt omkring i de andre NATO-hovedsteder, for å bruke det uttrykket.

Statsminister Borten: Jeg har ikke noe å føye til det utenriksministeren svarte på spørsmålet. Jeg vil bare understreke at det er svært vanskelige vurderinger man der kan bli stilt overfor. Utenriksministeren sa at vi måtte få komme tilbake til komiteen med en slik vurdering hvis det ble aktuelt. Mitt inntrykk er at man i de forskjellige land nå føler seg forbiseilt av begivenhetene, og at man vurderer situasjonen slik at en erklæring nå ikke er så aktuell som den var for ett døgn siden.

Men jeg vil også understreke det utenriksministeren sa om den mulighet som foreligger i forbindelse med en slik erklæring, at det hele bringes inn i et øst-vest-mønster. Jeg tror vi skal tenke oss meget nøye om før vi bidrar til å forsterke et slikt inntrykk. Jeg antar derfor at det riktige vil være å komme til komiteen på nytt – på kort varsel – om det skulle bli aktuelt igjen og det avkreves et svar fra oss på henvendelsen.

Borgen: Jeg tenkte mer på den generelle side av saken, og ikke akkurat på å ta standpunkt til om det skal sendes en slik erklæring eller ikke.

Formannen: Vi har tidlegare sagt vår mening om Tiranstredet og Akababukten, og vi har alltid gått inn for at FN skulle stå ved sitt løfte til Israel, og at Israel må bergast. Det må vere siktemålet for det framtidige arbeidet for norsk politikk. Men ei anna sak er at det vel ikkje er så føremålstenleg å snakke om det akkurat i dag. Vi får bare vente og sjå kva som hender. Men siktemålet må vi ikkje slå av på. Staten Israel er oppretta, og FN har garantert Israel. Det må vi stå ved, men å basunere det ut for all verda i dag er vel ikkje klokt.

Brommeland: I tilknytning til det formannen sa nettopp nå, vil jeg nevne at jeg synes det må være viktig i denne situasjon å ha god kontakt med sovjet-ambassaden, for det er vel på den siden det kan gjøres noe. Utenriksministeren nevnte at det har vært god kontakt med USA's ambassade i denne situasjon. Han nevnte også at det forelå opplysninger som tydet på at Sovjet prøver å dempe ned egypterne. I nyhetssendingen i kveld ble det nevnt at Sovjet beskyldte Israel for å være den aggressive part, og den som har begynt det hele. Jeg kan ikke se noen annen løsning enn å få Sovjet til å gripe inn her og få det dempet ned. Derfor synes jeg det må være riktig at vi overfor Sovjet gir uttrykk for våre synspunkter. Det er ikke noen tvil om hvem vi mener har ansvaret for konflikten av de to stridende parter der nede.

Leiro: Det var berre eit spørsmål. Er ambassaden i Cairo intakt og ein effektiv formidlar av det nyhende som måtte koma derfrå?

Utenriksminister Lyng: Begge ambassader er intakt. Vi har sendt en mann ekstra til Tel Aviv, for at det skal være to der nede. Vi har vært i den situasjon at vi bare har hatt én mann der – Finansdepartementet har aldri villet gå inn for bevilgninger til å holde to der nede – men vi har altså nå sendt ned en mann til. Ambassadøren i Cairo ble også tilfeldigvis for noen uker siden alene fordi det skulle skiftes sekretær, men vi har fått en mann ekstra også der. Ambassadene er intakt, og jeg tror man kan si at de utfører sine funksjoner så godt det er mulig.

Braadland: Jeg skulle gjerne ha hørt at utenriksministeren kunne ha sagt litt mer om hva våre ambassadører i London, Washington, Paris og Moskva har innberettet i dag. Jeg tror vi i en situasjon som denne må gjøre bruk av alle de midler vi har til å skaffe oss dekkende og riktige opplysninger om hva våre nærmeste allierte tenker. Jeg tror det er viktig at vi forsøker det så godt vi kan. Det er i all fall min erfaring fra utenriktjenesten at en ambassadør som arbeider intenst kan oppnå å få frem opplysninger av stor interesse. De faller ikke ned i fanget på ham.

Så en liten kommentar til det spørsmål som hr. Wormdahl reiste, nemlig om det ikke var på sin plass at det etter dette møte blir gitt offentligheten en meddelelse som tyder på en viss aktivitet og reaksjon fra Regjeringens side. Jeg har i grunnen stor sympati for hr. Wormdahls tanke i den saken. Jeg tror det ville bli vel forstått blant folk. Folk venter at noe blir sagt. Det at utenrikskomiteen kommer sammen er i og for seg interessant nok – den burde ha trådt sammen for å drøfte dette spørsmål for et par dager siden etter min oppfatning, men det er av mindre viktighet. Det er ikke nødvendig for Regjeringen – som jo i dette tilfelle må uttale seg til det norske publikum og ikke utenrikskomiteen – det er ikke nødvendig for Regjeringen å referere alle detaljer om hva som er gjort med styrkelsen av sambandstjenesten for eksempel, men at permisjoner blir inndratt, slike åpenbare ting som allikevel blir kjent, tror jeg man kan koste på seg å si.

Så en ganske liten kommentar til konflikten som sådan. Vi har sett at den har kommet over flere år, og denne konflikten skiller seg fra andre konflikter som vi møter og har møtt i de senere år, ved at det ikke er en vanlig militærpolitisk konflikt, det er dessverre, får man vel si, et sterkt element av religion i dette, ikke minst fra araberstatenes side. Og der vil jeg trekke frem et forhold som kanskje kan virke illustrerende.

Vi har alle fulgt kong Hussein av Jordan i de senere år. Han har vist seg å være en modig kropp, og han har vært utsatt for attentater ved forskjellige anledninger som åpenbart har vært inspirert fra egyptisk side. Allikevel går kong Hussein og Jordan i denne saken umiddelbart sammen med Egypt. Jeg synes det er en meget sterk illustrasjon av at her er det ikke alminnelige nasjonale følelser som kommer til uttrykk, det er et sterkt element av religion. Og det får meg til å tro at saken kanskje ikke så lett eller så hensiktsmessig kan gripes an gjennom FN-organisasjonen, som gjennom de ledende stormakter, som har det i sin hånd å kontrollere hva de forskjellige parter her får av krigsmateriell.

Utenriksminister Lyng: Jeg festet meg ved en uttalelse fra hr. Braadland om at komiteen burde ha vært sammenkalt for flere dager siden. Må jeg da få lov å minne om at komiteen fikk en redegjørelse for den generelle situasjonen den 30. mai, altså for noen dager siden. Med hensyn til det som er skjedd fra imorges har vi jo ikke hatt noen mulighet for å redegjøre for den aktuelle situasjon før akkurat i kveld.

Når det så gjelder spørsmålet om den virksomhet som er drevet av ambassadørene i London og i New York og de andre sentra for å skaffe opplysninger, har vi fått løpende telegrammer fra dem ut over dagen med deres vurdering av det faktiske hendelsesforløp, og indikasjoner om reaksjoner i disse hovedsteder. Men man skal jo huske på at denne situasjonen ikke er så mange timer gammel ennå.

Formannen: Eg er einig med hr. Braadland i at folk vel ventar at utanrikskomiteen har møte saman med Regjeringa, og pressa vil truleg oppdage det. Då synest eg det er naturleg at vi sender ut eit kommuniké om at dette møtet er halde. Men eg er ikkje einig med hr. Braadland i at vi skal seie noko om dei einskilte tiltak. Forsvarsministeren sa jo at alle desse tiltaka skulle gjerast i stillhet. Og endå om folk får greie på det litt etter litt, er det mykje betre enn at det kjem eit drastisk kommuniké frå eit møte i kveld, der det blir sagt at alle permisjonar er inndregne. Så eg trur at ein bare bør sende ut nokolunde denne meldinga: «Regjeringen og den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite har i møte i kveld drøftet situasjonen i Midt-Østen.»

Braadland: Det var ikke min mening å foreslå at vi som utenrikskomite skulle komme med et mer utførlig kommuniké, min mening var at Regjeringen i tilslutning til møtet i utenrikskomiteen skulle opplyse hva som er gjort. Det tror jeg bestemt ville ha en gunstig virkning.

Leiro: Eg trur i motsetning til hr. Braadland at det ikkje er klokt å offentliggjera noko om dei forsvarsmessige trekk som måtte skje framover, for det ville kunna føra til å arbeida opp ei stemning som det ikkje var grunnlag for.

Garbo: Det er jo forferdelig vanskelig å uttale seg om denne saken. Vi sitter vel alle med den samme følelsen av at vi ikke kan la Israel bli utslettet. Jeg er helt enig i det opplegget som er kommet fra Regjeringen og som går ut på at i den nåværende situasjon må en legge vekten på å skape vilkår for et samarbeid mellom Moskva og Washington gjennom Sikkerhetsrådet, med sikte på tiltak for å stanse konflikten. Jeg ser for så vidt også spørsmålet om å offentliggjøre norske beredskapstiltak i samme lys. Jeg tror ikke vi skal gjøre noe akkurat i dag som kan fremheve øst/vest-motsetningene i tilknytning til problemene i Israel, hva vi ville gjøre hvis vi ga oss til ostentativt å varsle om at vi nå går til forsvarstiltak. Jeg tror at det ikke ville harmonere med arbeidet for å få Moskva til å samarbeide med Washington om tiltak for å stanse krigshandlingene.

Statsråd Grieg Tidemand: Det var den samme tankegang som gjorde seg gjeldende hos oss, at vi skulle unngå enhver dramatisering, og bare gjøre det minimum som vi synes er nødvendig i denne situasjon. Nå skal man også være klar over at disse tiltakene bare gjelder noen ganske få dager foreløpig, og også det skulle være en indikator på at vi bør dempe det så meget som mulig.

Finn Moe: Jeg er enig med hr. Garbo. Jeg må si at i den foreliggende situasjon tror jeg hele vår politikk med den vesle innflytelse vi har må gå ut på å bidra til at det kommer i stand en våpenstillstand. Det er utvilsomt også det som vil tjene Israel best, det kan det vel ikke være noen tvil om. Derfor er jeg også fullstendig enig i at denne erklæringen om Tiranstredet blir lagt bort. Den er jo dessuten, som handelsministeren også gjorde oppmerksom på, ikke lenger aktuell fordi det nå er krigstilstand, selv om krigen sannsynligvis ikke er erklært. Og heller ikke bør vi sende ut noen melding om forsvarstiltak.

Jeg må si at jeg er meget glad for at det ser ut til at Sovjet stiller seg positivt til å få løst konflikten, for etter min oppfatning har det vært en sterkt medvirkende årsak til det som nå skjer at Sovjet har skiftet standpunkt. Sovjet var med på opprettelsen av Israel, men har jo i den senere tid arbeidet seg over i en annen posisjon. Og den erklæringen som Sovjet-Samveldet offentliggjorde for en tid siden, er jo ganske skarp. Så her står man overfor et meget vanskelig problem, og det vi kan gjøre er å unngå alt som kan bidra til å skjerpe og gjøre det vi kan for å få noe i stand slik at det i all fall blir våpenstillstand.

Braadland: Det skal bli meget kort. – Jeg er så inderlig enig i at man ikke skal dramatisere denne situasjon, for det er klart at hva vi foretar oss her oppe betyr så lite utadtil. Men jeg tror at for den alminnelige opinion i landet kan det bety noe å få vite at Regjeringen har truffet visse tiltak, som f.eks. inndragning av permisjoner.

Og det kan da i den forbindelse godt sies at dette er et rent midlertidig tiltak i påvente av utviklingen.

Utenriksminister Lyng: Det var bare et rent praktisk spørsmål som jeg gjerne ville høre reaksjonen på. Vi har drøftet i Regjeringen om det muligens burde gis en redegjørelse også i Stortinget ganske snart. På den ene side må man selvfølgelig se i øynene at det ikke er noe vesentlig mer man kan legge frem i en slik redegjørelse enn det som allerede er kjent. På den annen side vet jeg ikke om det rent psykologisk vil føles som en mangel at det ikke blir gjort. Jeg vet ikke om noen av komiteens medlemmer har noen umiddelbar reaksjon på dette spørsmål?

Hønsvald: Jeg er enig i at denne komite ikke kan sende ut noe annet enn en opplysning om at møtet er holdt. Det får bli Forsvarsdepartementets sak å avgjøre om det skal sendes ut noe og hva som i tilfelle skal sendes ut. Men når det dreier seg om å utsette dimitteringen av folk, selv om det bare er for noen dager, og når det dreier seg om å inndra permisjoner, kan vi jo være ganske sikre på at en eller annen avis eller kanskje mange aviser får rede på dette forholdsvis fort. Jeg vil derfor henstille til Forsvarsdepartementet at de i all fall forbereder seg på spørsmål fra avisene. Så får det bli Forsvarsdepartementets sak å dempe ned det som i tilfelle offentliggjøres, slik at skadevirkningene blir så små som mulig.

Bratteli: Det er ikke noen grunn til her å gå inn på det store drama, det ligger jo nokså langt borte fra oss. Det kan der melde seg flere spørsmål etter min mening. Når det gjelder det som akkurat nå diskuteres, er jeg enig i at det fra dette møtet utgår den setning som formannen antydet, og ikke noe annet. Jeg tror heller ikke en bør lage noen slags proklamasjon om de såkalte stille beredskapstiltak som er antydet her. Jeg er også enig i begrensningen av det på det nåværende tidspunkt, men nettopp med den sterke begrensning det har, og som forsvarsministeren har nevnt, er de så beskjedne at de er nesten ubeskrivelige, om jeg så må si, at det er vanskelig å få forklart at en har gått til visse militære tiltak, og så skulle forklare hvor beskjedne disse tiltakene er. Jeg tror det ligger i hele disse stille beredskapstiltaks natur at de bør skje i stillhet.

Får jeg bare føye til på et punkt om Tiranstredet, fordi det problem kan melde seg, ikke for denne komite, men rent generelt, at det er vel så at med de begivenheter som nå utspiller seg, står denne sak i en annen stilling enn før våpnene begynte å tale. Jeg tror likevel en bør ha i minne i sakens videre utvikling – og der kommer i tilfelle Norge ikke inn som NATO-land, men Norge kommer inn som skipsfartsland, jeg synes det er meningsløst å tale om Norge som NATO-land i denne sammenheng – at den holdning som rundt i verden blir tatt bl.a. til spørsmålet om farten i Tiranstredet, jo i høy grad kan komme til å virke psykologisk inn på Israel når det gjelder deres vurdering av mulige fredstiltak i den nærmeste tiden. Hvis Israel blir sittende igjen med den følelse, som det er visse tegn til, at de er forlatt mer eller mindre av hele verden, kan det selvfølgelig komme til å øke depresjonen ganske sterkt. Og blant annet i den sammenheng kan det også være et

politisk moment om de fikk en følelse av at hele verden vil ofre farten på Tiranstredet for å få slutt på den akutte konfliktsituasjon som er der. Jeg sier ikke dette fordi jeg tror en med noen fordel kan utstede noen proklamasjoner om dette på det nåværende tidspunkt, men det melder seg jo av og til dette spørsmål. Og det kan faktisk også komme til å bli en faktor i spørsmålet om å få de to parter til å gå til en våpenstillstand, om mulighetene ellers skulle være til stede, at Israel har en følelse av at de ikke er alene om å ønske at der i fredstid skal være fri fart i Tiranstredet.

Så var det dette med redegjørelse i Stortinget. Jeg vil for min del ikke tilrå at en tar standpunkt til det akkurat nå i kveld, men jeg kan da meget vel tenke meg at det vil være riktig i neste uke – ikke i denne uke, men i neste uke – å ha en slik redegjørelse. Jeg holdt på å si at skulle utviklingen gå så gunstig at det ikke var noe større interessant å meddele i en slik redegjørelse for Stortinget, ville det på mange måter være det beste, men det er klart at i forhold til folkeopinionen er det også ganske vesentlig å få helt klart fram hva situasjonen er, selv om det skulle gå så vel at situasjonen i neste uke er mindre dramatisk enn den i verste tilfelle kunne bli.

Borgen: Jeg vil gjerne slutte meg til det hr. Bratteli sa akkurat nå, både når det gjelder vår holdning til Israel i sin alminnelighet, og når det gjelder en eventuell redegjørelse i Stortinget.

Når jeg bad om ordet, var det imidlertid for å spørre om noe som kanskje ikke opptar Regjeringen i dag, men som dog er uendelig viktig når det gjelder Midt-Østen, nemlig beredskapstiltak for vår drivstoff-, vår oljeforsyning. Jeg kjenner til dette fra landbrukssektoren, der stillingen grunnleggende er meget dårlig.

Jeg vil gjerne høre om det er under arbeid, og om det kan aktiviseres noe for å sikre våre beholdninger av drivstoff. For selv om vi skulle få forbli et fredelig hjørne, vil jo en konflikt i Midt-Østen i seg selv hvis den blir av varighet, bety et kolossalt avbrekk når det gjelder tilførsel av olje.

Aase Lionæs: Det er naturligvis grenser for hva man på dette tidspunkt kan forlange av opplysning om hva det er som har skjedd; men det ville ha vært av stor interesse, synes jeg, å ha en foreløpig vurdering fra vår ambassadør i FN om hva det er som foregår i Sikkerhetsrådet, vurderingen av situasjonen der. Norge sitter jo ikke i Sikkerhetsrådet, men Hambro er jo likevel på stedet og på krakken i Sikkerhetsrådets forhandlinger. Man snakker jo om at Sovjet-Samveldet har utøvet en modererende innflytelse i Egypt, men hvilken modererende innflytelse Sovjet eller en hvilken som helst av stormaktene utøver, kan vi bare måle i deres holdning til de forslag og følere som foreligger i Sikkerhetsrådet, ellers blir det bare gjetninger etter min mening. Hvis man i det hele tatt skal tillegge det som foregår i Sikkerhetsrådet noen betydning i denne situasjon, ville det være av interesse å være nøyaktig informert om hva som foregår der pluss i korridorene i FN, og der ville vel en rapport fra Hambro ha vært meget kjærkommen. Jeg er klar over at det kan være tiden, at jeg forlanger for meget etter så få timer, men i hvert fall ville det være av interesse å bli informert om det.

Utenriksminister Lyng: Forhandlingene i Sikkerhetsrådet begynte kl. 13.30, foregikk en tid, og gikk så over til underhåndskonsultasjoner, så jeg kan ikke skjønne at Hambro en gang rent fysisk kunne ha fått sendt noen samlet vurdering på dette tidspunkt. Men vi har jo vært i løpende kontakt med ham.

Så var det spørsmålet om vår prinsipielle holdning til Tiranstredet som «international waterway» enda en gang. Der vil jeg gjerne gjenta at vi nå to ganger etter denne konflikt har gitt uttrykk for at vi har det syn at dette er en «international waterway», og at det sett folkerettsregler som gjelder, burde gi adgang til fri skipsfart gjennom dette stredet og Akababukten i den utstrekning folkeretten hjemler. Og det er gjort kjent for de egyptiske myndigheter. Det ble på ny gjort kjent for den egyptiske ambassadør den 2. juni, og er selvfølgelig også kjent for Israel. Men jeg har ingenting imot å komme tilbake til spørsmålet om en slik felleserklæring senere hvis det skulle dukke opp.

Jeg vil bare rette en misforståelse. Jeg har jo ikke sagt at Norge her opptrer som NATO-land. Vi opptrer som sjøfartsland. Men jeg har sagt at når man faktisk vet at en slik felleserklæring bare vil samle NATO-stater, og man i alle aviser har kunnet lese at den har en helt bestemt forhistorie og hensikt, er jeg redd at det kan skape et noe galt inntrykk av konstellasjonen.

Statsråd Grieg Tidemand: Jeg vil bare avslutte med å henvise til min redegjørelse i forbindelse med kartet. Det må være klart at Israel er i en fortvilet situasjon militært, og at utviklingen går mot dem jo mer styrkene samles på den annen side. Dette forholdet, avtalen mellom Jordan og Egypt, som gjør at de har fått denne svære grensen i ryggen å forsvare, må vel gjøre at man må se i øynene at Israel har vært i en desperat situasjon. Slik bedømmer jeg det.

Ingvaldsen: Når det gjelder Tiranstredet, har det tidligere vært erklært for internasjonalt farvann, og det er nå blitt sperret. Kan det oppfattes som en krigshandling etter folkeretten? Det har så vidt jeg skjønner Israel hevdet. Det kunne være interessant å vite.

Jeg ser det også slik at som skipsfartsnasjon bør vi klart holde på at dette er internasjonalt farvann. Det er mulig at det ikke ville være heldig om det bare var NATO-land med, men det er jo ikke bare NATO-land som kommer med i en slik uttalelse. Så vidt jeg vet, har også Japan vært nevnt, men det får så være.

Jeg hadde lyst til å si et par ord i anledning av hr. Braadlands betraktning av dette som en hellig krig. Vi var jo nede i Egypt. Man kan jo ikke legge noen vekt på det, men det inntrykket jeg fikk, var at det var et spent forhold mellom Saudi-Arabia og Egypt, og jeg hadde inntrykk av at egypterne ikke var noe særlig interessert i noen strid i øyeblikket. På den annen side hadde de et merkelig forhold til alle de andre arabiske statene, og jeg kan tenke meg at Nasser kan ha hatt interesse av virkelig å realisere Den forente arabiske republikk ved en slik samling. Men jeg kan også tenke meg at hvis egypterne kommer på tilbaketog og får litt hard medfart til å begynne med, er ikke kampgleden hos de andre overveldende stor. Men det vil utviklingen vise. Jeg tror det er uheldige, tilfeldige forhold som har avgjort

utviklingen der, men det er bare min rent subjektive oppfatning, og har sannsynligvis ingen som helst verdi.

Wormdahl: Jeg vil gjerne få lov å spørre om en ting i forbindelse med det forsvarsministeren nettopp sa om at Israel befinner seg i en prekær situasjon.

Jeg har nå nettopp sett to programmer sendt over norsk fjernsyn om staten Israel, programmer som så vidt jeg skjønner, har gjort et ganske sterkt inntrykk på folk flest. Det jeg da ville spørre om, er – det høres kanskje dumt ut på det nåværende tidspunkt, men jeg spør nå likevel: Har man i Forsvarsdepartementet f.eks. eller i sin alminnelighet noen følelse av at det blant norske borgere eller blant norsk ungdom finnes noen som har eller vil gi uttrykk for ønske om å melde seg for deltaking i denne striden som nå er brutt ut, og har man i tilfelle overveid hvordan man skulle håndtere en sann sak?

Statsråd Grieg Tidemand: Jeg tror ikke det hersker noen særlig tvil om hvor Forsvarsdepartementets sympati ligger. På den annen side har vi ikke fått slike henvendelser hittil. Og det er jo egne regler for den slags for norske borgere, så det får man komme tilbake til.

Formannen: Fleire har ikkje bedt om ordet, og eg går då ut frå at vi kan offentleggjere kommunikéet i den form det er referert.

Møtet hevet kl. 20.35.